

FAGOPPGAVE

Tema: Den profesjonelle førskolelærer

Barns mestring i uformelle lærings situasjoner

Utarbeidet av:

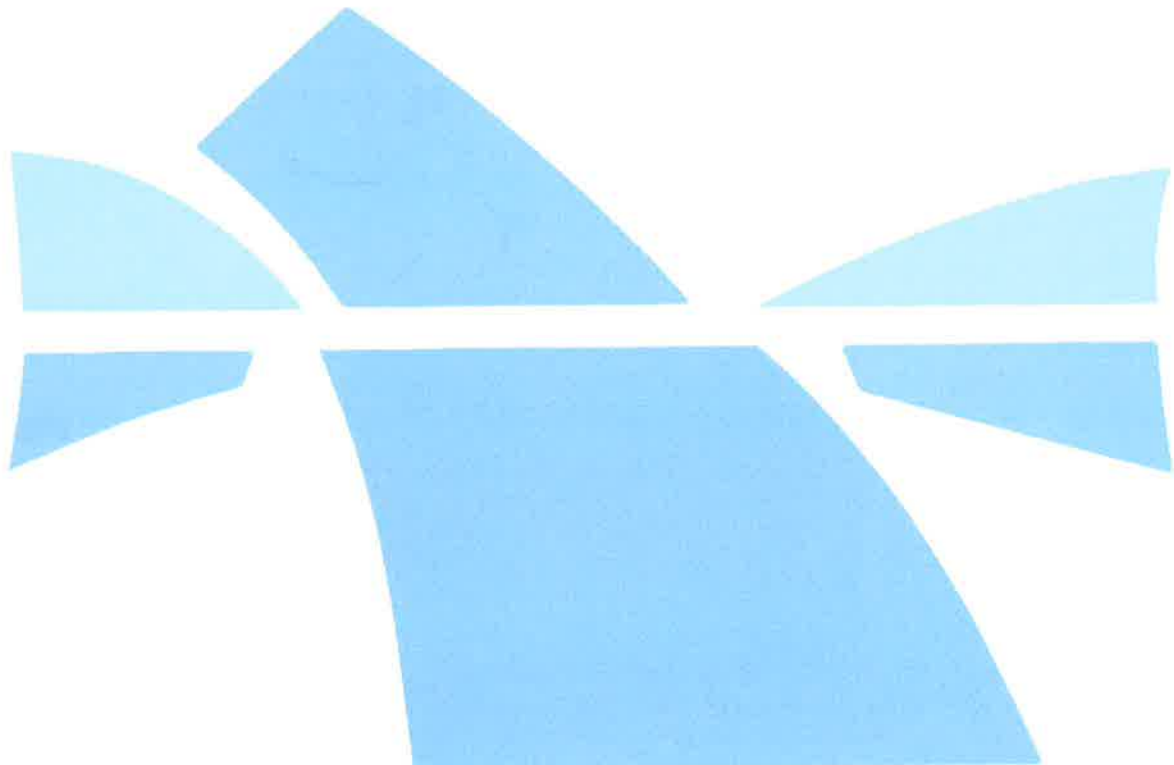
Linda Cathrin Tørnby

Studium:

Førskolelærerutdanning, deltid, kull 2008, Mysen

Innlevert:

Høst 2011

Forord

Jeg vil rette en stor takk til informantene mine som med en gang sa ja til å være en del av min forskning, slik at jeg kunne skrive denne oppgaven. Så vil jeg takke min veileder, Sølvi Thuv, som har kommet med kloke ord og tanker, støtte og god veiledning.

Liten?

Jeg?

Langt ifra.

Jeg er akkurat stor nok.

Fyller meg selv helt

på langs og på tvers

fra øverst til nederst.

Er du større enn deg selv kanskje?

Inger Hagerup, 1950

Innhold

Forord	2
1 Å oppleve mestring, spesielt i uformelle læringssituasjoner i barnehagen	5
1.1 De uformelle læringssituasjonene i barnehagen	6
1.2 Barnesyn og førskolelærere	6
1.3 Danning	7
1.4 Problemstilling	7
1.5 Begrepsavklaring	8
1.5.1 Mestring.....	8
1.5.2 Uformelle læringssituasjoner.....	8
1.6 Oppgavens oppbygging	8
2 Perspektiv og teori	8
2.1 Hva sier Rammeplanen om uformelle læringssituasjoner, mestring og begrepet danning?	9
2.2 Vygotsky – det sosiale aspektet ved læring og utvikling	10
2.3 Piaget - egne handlinger med ting	10
2.4 Maslows behovs pyramide og selvrealisering	11
2.5 Gunnestad	12
3 Metode	12
3.1 Kvalitativ metode – Intervju.....	12
3.2 Utvalg av informanter.....	13
3.3 Presentasjon av informanter	13
3.4 Gjennomføring	13
4 Resultater og drøfting	14
4.1 Mestring, barnesyn og kommunikasjon	14
4.2 Læring.....	16
4.3 Danning	16

4.4	Uformelle lærings situasjoner.....	16
4.4.1	Lunsjmåltidet i barnehagen – barn som kompetente?	18
4.4.2	Påkledning før utetid i barnehagen – stressende tider	19
5	Avslutning – Å ta over det barna gjør, eller anerkjenne og støtte?	21
6	Kildeliste:	22
7	Vedlegg.....	24
7.1	Vedlegg 1; Forespørsel om informanter.....	24
7.2	Vedlegg 2; Intervjuguide	25
7.3	Vedlegg 3; Utdrag intervjuer.....	27
7.4	Vedlegg 4; Skriv fra skolen.....	29

1 Å oppleve mestring, spesielt i uformelle læringssituasjoner i barnehagen

”Kan ikke du bare kle på deg med en gang? Dette tar alt for lang tid! Kom hit skal jeg ta på deg dressen så du blir ferdig!”

Dette er en strofe jeg har hørt voksne i barnehagen si til barna under påkledning. Den første tiden jeg jobbet i barnehage, reagerte jeg ikke så mye på det. Men etter hvert som jeg ble kjent, og visste at det ikke var noe hast med å få barna ut, begynte jeg å reagere på slike uttalelser. Hva gjør det egentlig med barna når vi som voksenpersoner snakker slik? Når skal barna få mulighet til å lære seg å kle på seg? Jeg stilte meg mange spørsmål og kjente at jeg ikke likte at de voksne snakket til barna på den måten.

Jeg har jobbet i barnehage i snart ni år. Fram til februar 2011 jobbet jeg som assistent, og gikk da over i en pedagogisk lederstilling. Som pedagogisk leder og student har jeg blitt ennå mer bevisst på hva som er min jobb i barnehagen. Som pedagogisk leder har jeg ansvaret for å gi barna muligheten til å mestre, lære og utvikle seg.

I denne undersøkelsen ønsker jeg å finne ut hva førskolelærerne gjør for at barn mestrer, og da spesielt i de uformelle læringssituasjonene i barnehagen.

Jeg ønsker å forske på dette for å se om førskolelærere har ulike tanker og holdninger til de uformelle læringssituasjonene. Og at jeg, som snar ferdig førskolelærer, kan lære noe av informantene.

I oppgaven ser jeg mestring som læring, og vil bruke Vygotskys teori om den potensielle sone (Bruners stillasbygging), Piagets adaptasjonsteori, og Maslows behovs pyramide. Svarene jeg får i intervjuene vil jeg se i lys av hva disse teoriene berører.

Arbeide med oppgaven har vært spennende. Før jeg begynte, var tanken at jeg skulle sammenlikne synet til førskolelærerne med synet til assistentene på området med uformelle læringssituasjoner og barns mestring. Dette slo jeg fra meg på grunn av oppgavens omfang. I etterkant skulle jeg nok ønske at jeg hadde valgt å ta med assistentene også. Observasjon av de voksne i de uformelle læringssituasjonene, måltid og påkledning, kunne jeg også tenkt meg og gjort. Men det har vært spennende å prøve ut det kvalitative intervjuet. Det er vanskelig å stille de rette spørsmålene for å få svar på det en ønsker seg svar på.

Uformelle læringssituasjoner er et viktig område å sette fokus på, og tror nok dette er noe jeg kommer til å brenne for i min jobb i barnehagen!

1.1 De uformelle læringssituasjonene i barnehagen

Tema for denne oppgaven er førskolelærerrollen og de uformelle læringssituasjonene i barnehagen. For meg er disse situasjonene noe av det viktigste som foregår i barnehagen. En av grunnene til at jeg mener det, er fordi det er her det meste av tiden til rådighet blir brukt. Jeg har jobbet i flere barnehager, og noe av det jeg har sett, er at mange ansatte gjerne vil ”gjøre unna” uformelle læringssituasjoner/rutinesituasjoner så fort som mulig, uten for mye tull og tøys. Min mening er at personalet ikke har noe å haste etter, for de skal ikke hjem før barnehagen stenger, og det er blant annet dette forholdet jeg vil undersøke. Jeg mener også at dette er flotte aktiviteter å være sammen med barna i. Her kan barn og voksne bli godt kjent med hverandre og bli trygge på hverandre. Personalet ser hva barna kan og hva de trenger å øve på. De voksne kan bruke god tid, og støtte og oppmuntre. Her lærer barna mange av samfunnets normer og regler. Jeg er opptatt av å undersøke om det er slik at vi gjør de uformelle læringssituasjonene til mestrings situasjoner for barna.

Når det gjelder uformelle læringssituasjoner har jeg valgt ut to situasjoner jeg vil se på. Det ene er *lunsjmåltidet* i barnehagen, og det andre er *påkledning* før ute tid. Dette vil jeg undersøke i lys av barnesyn og det nye begrepet i rammeplanen av 2011 – Danning.

1.2 Barnesyn og førskolelærere

Barnesyn er de tankene hver og en har om barnet; hvordan lærer barn, hvilket potensial har det når det blir født, trenger det å fylles eller hjelpes til å få fram det som allerede finnes der? Har barn egne tanker og meninger? Er det hjelpeløst? Hvilken verdi har barnet? – I forhold til voksne? (Glaser & Bølstad, 2008).

Jeg har opplevd at personalet i barnehagen gjerne vil forte seg gjennom de uformelle læringssituasjonene og ”få ungene ut, så vi får tatt pause”, som en sa til meg et sted jeg jobbet. For meg blir dette feil i forhold til hva som er viktig i min jobb i barnehagen. Jeg tenker at dette henger sammen med hvilket barnesyn de voksne har, derfor vil jeg undersøke dette.

For meg er det viktig at barna får delta og gjøre selv, for at de skal lære. Ikke at de voksne bare gjør oppgavene for dem. Min tanke er at barna kan og vil, men at de kan trenge støtte og oppmuntring. Respekt er et viktig ord i denne sammenheng. Som voksne har vi makt over

barna, uansett hvordan vi snur på det. Denne makten må vi som voksne være klar over, og vokte oss for å misbruke. Personalet i barnehagen må se barnas behov, hva trenger de for å utvikle seg. Dette har med det nye begrepet danning å gjøre.

1.3 Danning

Danning er et begrep det er vanskelig å si noe om. Dette er nytt i rammeplanen. For meg er danning stort. Oppdragelse, læring, sosialisering, empati og omsorg er deler av ordet danning. Danning er noe som foregår hele tiden, det er det som gjør meg til den jeg er. Danning er en livslang prosess, og gjennom danning blir vi ”dugende” mennesker. Men dette begrepet er ikke så nytt likevel. 400 år før Kristus underviste Sokrates om dannelse, så dette er et gammelt ord. Han sa at danning var det som skjedde gjennom individets vekselvirkning med det samfunnet det levde i (Haugen, Løkken & Røthle, 2005). Dagens begrep sier omtrent det samme som for ca 2500 år siden; Danning blir til gjennom at barnet skaper seg selv i vekselvirkning med verden (Haugen mfl. 2005). Dette vil si at danning er noe sosialt. Danning er noe som skjer hele tiden, det har ingen start eller slutt. Derfor ønsker jeg å ha danning som bakgrunn for problemstillingen.

1.4 Problemstilling

Ut i fra mitt ønske om å undersøke de uformelle læringssituasjonene i barnehagen og utførelsen av disse med tanke på barns mestring, blir problemstillingen:

Hvordan kan førskolelæreren legge til rette for at barn mestrer i uformelle læringssituasjoner i barnehagen?

Jeg velger denne problemstillingen ut i fra mine tanker om at barn er kompetente og klare for nye oppgaver. Samtidig er jeg opptatt av at personalet i barnehagen har et større fokus på barna og hva de trenger, enn det jeg mange ganger opplever er praksis. Da tenker jeg det er viktig å starte med førskolelæreren. Rammeplanen av 2011 gir oss viktige retningslinjer om at barns mestring skal være i fokus i barnehagen, derfor ser jeg problemstillingen som viktig for mitt arbeid i barnehagen.

Uformelle læringssituasjoner er veldig mye. Derfor har jeg valgt å begrense det til *lunsjmåltidet og påkledning* før utetid. Jeg har også valgt å fokusere på 3-6 åringene, fordi jeg tror det kan være en viss forskjell mellom de minste og de største i barnehagen.

Problemstillingen vil jeg knytte opp mot barnesynet til førskolelæreren og begrepet danning.

1.5 Begrepsavklaring

Her sier jeg noe om min forståelse av begrepene i problemstillingen. Dette er ikke definisjoner, men mine tanker.

1.5.1 Mestring

Med begrepet mestring tenker jeg noe positivt. Her er det noen som klarer noe, men at det kanskje ikke har vært veldig enkelt. Det ligger i mange tilfeller øvelse bak det å klare dette bestemte. Mestring gir en god følelse av å ha klart noe selv. Ofte krever mestringfølelsen støtte og oppmuntring, enten fra jevnaldrende eller voksne.

For meg er mestring knyttet opp mot læring. Mestring gir deg ny kunnskap, kunnskap om deg selv og mer teoretisk kunnskap på det aktuelle området.

Maslow har plassert behovet for kunnskaper og forståelse høyt opp i behovspyramiden. Før dette kan tilfredstilles, er behovene for mat, trygghet, kjærlighet, anerkjennelse og respekt gjeldende behov (Lillemyr, 2001). Maslow mener derfor også at mennesket trenger anerkjennelse og respekt før det tilegner seg kunnskaper.

1.5.2 Uformelle lærings situasjoner

Uformelle lærings situasjoner er alle de situasjonene og aktivitetene i hverdagen, som ikke er planlagt på samme måte som de pedagogiske oppleggene og aktivitetene som finner sted i barnehagen. Det vil altså si måltider, på og avkledning, do og bleieskift, til og fra turer og "fri" lek.

1.6 Oppgavens oppbygging

Kommende del av oppgaven består av perspektiv og teorier. I neste del redegjør jeg for metodevalg, utvalg og presentasjon av informanter, samt litt om gjennomføringen av intervjuene. I siste del presenterer jeg deler av intervjuene, som jeg drøfter i forhold til teori og egne refleksjoner.

2 Perspektiv og teori

På området; *uformelle lærings situasjoner* og *barns mestring* har jeg slitt med å finne litteratur. Jeg har ikke funnet mye, men det jeg har funnet er i tråd med rammeplan av 2011. Svarene jeg får på intervjuene ønsker jeg også å se i lys av den litteraturen jeg har funnet, Vygotsky og Piaget sine teorier om læring og danning, Maslows behovs pyramide og Rammeplan av 2011.

2.1 Hva sier Rammeplanen om uformelle lærings situasjoner, mestring og begrepet danning?

I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver 2011 står det at barnehagen skal støtte og motivere barns læring, og det gjelder i både uformelle og formelle lærings situasjoner.

Rammeplanen sier også klart at de uformelle lærings situasjonene har en pedagogisk hensikt. Barna lærer om seg selv, om andre, sosialt samspill, og samfunnets verdier og normer i alle aktiviteter og situasjoner i barnehagen. Rammeplanen sier også at personalets innsikt i hvordan barn lærer, og personalets handlinger og holdninger i forhold til barn og barns læring, virker inn på hva barna lærer, barnas selvoppfatning og barnas selvstendighet (Kunnskapsdepartementet, 2011).

Rammeplanen omhandler også beskrivelser av mestring. Den sier blant annet; ”Opplevelser av egenverd og mestring, lek med jevnaldrende og tilhørighet i et positivt fellesskap skal prege barnehagen”. Videre står det;

”Barnehagens omsorgs- og læringsmiljø skal fremme barns trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd. Barnehagen må gi det enkelte barnet støtte og utfordringer ut fra egne forutsetninger og bidra til et meningsfullt liv i fellesskap med andre barn og voksne”. (Kunnskapsdepartementet, 2011:34, 23)

Punkt 1.3 i rammeplanen handler om danning, og der står det;

”I barnehagen er gjensidige samhandlingsprosesser med barn og voksne i lek og læring og hensynet til hverandre forutsetninger for barnets danning. Danning er en livslang prosess som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Danning skjer i samspill med omgivelsene og med andre og er en forutsetning for meningsdanning, kritikk og demokrati.”

(Kunnskapsdepartementet, 2011;15)

Ut i fra det rammeplanen her sier, ser jeg problemstillingen som viktig for mitt arbeid i barnehagen.

2.2 Vygotsky – det sosiale aspektet ved læring og utvikling

Vygotsky (Gulbrandsen, 2006) er opptatt av det sosiale aspektet ved læring og utvikling. Han sier at mennesket lærer og utvikler seg i samhandling med andre. I sin utviklingsteori sier Vygotsky at utvikling er noe som skjer hele tiden, ikke i stadier, slik som Piaget mener. Vygotsky ser for seg at selve utviklingen skjer i det han kaller *den proksimale sonen*. Dette er avstanden mellom barnets faktiske utviklingsnivå og barnets potensielle utviklingsnivå. Han mener at barnet (og voksne) befinner seg i det faktiske utviklingsnivået. Dette nivået er det individet kan og føler seg trygg på. For å lære noe nytt, må den enkelte person prøve å bevege seg mot det potensielle utviklingsnivået, som er noe denne personen kan klare ved hjelp og støtte fra en som er mer kompetent. Når Vygotsky snakker om at barnet kan nå det potensielle utviklingsnivået ved hjelp av en som er mer kompetent, mener han at for eksempel personalet i barnehagen (eller andre barn) må prøve å hjelpe og støtte barnet på sin vei til forståelse. Dette er det Bruner kaller *støttende stillas*. Når personalet opptrer som støttende stillas, må de være vare for den hjelpen og støtten de gir, og huske på å bygge ned stillaset når barnets behov for det er borte (Gulbrandsen, 2006).

2.3 Piaget - egne handlinger med ting

Piaget (Gulbrandsen, 2006) er i likhet med Vygotsky opptatt av at vi utvikler oss i samspill med omgivelsene. Ikke først og fremst gjennom sosial samhandling, men gjennom egne handlinger med ting. I motsetning til Vygotsky mente Piaget at tanken var overordnet språket, slik at språket er noe som kommer etter tankene. Motsatt av Vygotsky, mener Piaget at språket går fra individ til samfunn. Piaget prøvde å forklare læring gjennom det han kalte *adaptasjon*. Adaptasjon består av to motsatte prosesser, som han kalte assimilasjon og akkomodasjon. Assimilasjon sa han omhandlet det du kan, ting/erfaringer/impulser du ikke trenger bruke mye energi på å tolke, de sklir rett inn i de kognitive strukturene du allerede har laget. Akkomodasjon tenkte han som det du ikke umiddelbart klarer å tolke eller forstå. Her trengs det omforming av tidligere lagrede kognitive strukturer, slik at en kan tolke de nye erfaringene og impulsene. Det er altså her Piaget mente at man tilegner seg ny kunnskap. Piaget delte også utviklingen inn i stadier (Gulbrandsen, 2006).

2.4 Maslows behovs pyramide og selvrealisering

Maslow ser menneskets utvikling i form av behov som blir tilfredsstilt. For at det skal skje utvikling må vi først dekke behov som trygghet og anerkjennelse. Med tanke på problemstillingen som handler om barns mestring, gir Maslow et bra bilde av hva som trengs.

<http://www2.www.kristiansund.no/hovedvernombud/maslow.html>

Maslow deler menneskets behov i to kategorier; mangelmotivasjon og vekstmotivasjon (Lillemyr, 2001). Den motivasjonen som er drevet av mangel (for eksempel sult, søvn) avtar når behovet er dekket. Vekstmotivasjon viser seg motsatt, desto mer et behov tilfredsstilles, desto sterkere blir behovet. Maslow mener også at noen behov trenger å bli tilfredsstilt for at andre behov skal tre frem. Disse behovene er trappetrinn i menneskets utvikling (Lillemyr, 2001). Dette vil jeg også undersøke med tanke på mestring.

2.5 Gunnestad

I boka *Didaktikk for førskolelærere* har Arve Gunnestad et underkapittel som heter ”Førskoledidaktikkens område – hele barnet – hele barnehagedagen” som sier noe om barns læring gjennom hele dagen i barnehagen;

Førskoledidaktikken bygger ifølge rammeplanen for barnehagen på et helhetlig læringsbegrep, der læring ikke bare foregår i formelle og planlagte lærings situasjoner, men like mye i hverdagsaktiviteter og rutinesituasjoner, i lek og sosialt samspill.

Førskoledidaktikken har hele barnehagedagen som arena. (Gunnestad, 2007)

3 Metode

Metode er det redskapet som brukes for å samle inn og systematisere data og informasjon om det vi ønsker å undersøke, et fenomen, i dette tilfellet *førskolelæreren som tilrettelegger for barns mestring i uformelle lærings situasjoner*. Det finnes ulike metoder, og de vil kunne vise ulike sider av det fenomenet vi er opptatt av. Vi skiller ofte mellom kvalitativt orienterte metoder og kvantitativt orienterte metoder (Dalland, 2010).

3.1 Kvalitativ metode – Intervju

Det kvalitative forskningsintervjuet gir mulighet til å fange opp meninger, opplevelser og følelser. Når forskeren bruker kvalitative forsknings metoder blir han/hun *tolkere*. Kvalitativ metode brukes når forskere ønsker å forstå et fenomen, istedenfor å måle det (Dalland, 2010).

Ut i fra min problemstilling; ”*Hvordan kan førskolelæreren legge til rette for at barn mestrer i uformelle lærings situasjoner i barnehagen?*”, valgte jeg å bruke kvalitativt intervju. Jeg ville gå i dybden på førskolelærerrollen i forhold til tanker og syn på de uformelle lærings situasjonene i barnehagen og barns mestring.

Det fine med det kvalitative intervjuet, er at jeg her har mulighet til å stille tilleggsspørsmål hvis det skulle være behov for det. Jeg kan også be informantene utdype mer, eller forklarer hva de mener hvis det er uklart.

Intervjuguiden (se vedlegg 2) består av 20 spørsmål. Informantene fikk en del av spørsmålene på forhånd, slik at de kunne få tenke over dem. De resterende spørsmålene valgte jeg å ikke la informantene forberede seg på. Grunnen til det, er at jeg på disse spørsmålene ønsket mer spontane svar.

3.2 Utvalg av informanter

For å få tilgang til forskningsfeltet og tak i informanter, laget jeg et brev (vedlegg 1) med en forespørsel om å intervju førskolelærere. Dette brevet sendte jeg til to barnehager. Disse to barnehagene er ganske like store med tanke på antall barn og ansatte. Her ønsket jeg å intervju de som er utdannede førskolelærere, høre hva de legger i begrepet *mestring* og hvilke tanker de har omkring *måltid*, *påkledning* og *mestring*. Er det er noe de er spesielt fornøyd med? Er det noe de kunne tenke seg å endre på i disse to situasjonene? Jeg var også interessert i å høre hvilket barnesyn de har, noe jeg tenker er viktig å ha med for å forstå svarene jeg får. Jeg fikk positivt svar fra begge barnehagene, som da gav meg fire informanter (to i hver barnehage).

3.3 Presentasjon av informanter

Informantene mine er alle kvinner, og jobber som pedagogiske ledere på sine avdelinger. Jeg gir informantene mine navnene; informant 1 (I1), informant 2 (I2), informant 3 (I3) og informant 4 (I4).

Informant 1 og informant 2 jobber i samme barnehage. For ett år side hadde barnehagen bare en avdeling, og da jobbet de sammen der med informant 1 som pedagogisk leder. Nå har de omorganisert og blitt to avdelinger, og begge har nå jobb som pedagogisk leder. Informant 3 og informant 4 jobber også sammen som pedagogiske ledere for hver sine avdelinger. Intervjuene forgikk i barnehagen der informantene jobber.

3.4 Gjennomføring

Etter gjennomføringen av det første intervjuet, dukket det opp et par spørsmål til. I 1 var opptatt av folkeskikk og det at barna skal bli "dugende" mennesker. Ut fra dette valgte jeg å formulere spørsmål som også omfattet danning. Dette er jo et begrep som har kommet inn i den reviderte Rammeplanen av 2011. Jeg ringte opp I 1 og fikk også stille henne de nye spørsmålene.

De nye spørsmålene var; Hva tenker du om begrepet danning? Og, tenker du at danning og uformelle læringssituasjoner henger sammen? Hvis ja, hvordan/på hvilken måte, eksempler?

I etterkant ser jeg også at jeg kunne vært flinkere til å spørre tilleggsspørsmål og oppfølgingsspørsmål gjennom alle intervjuene. Deler av svarene blir presentert og drøftet i neste punkt.

4 Resultater og drøfting

Her presenteres resultatene av intervjuene med de fire førskolelærerne. Jeg deler det inn i fire bolker, istedenfor å ta hvert enkelt spørsmål for seg. Grunnen til dette er at jeg i etterkant ser at det er veldig mange spørsmål, og alle spørsmålene har ikke samme relevans for oppgaven.

4.1 Mestring, barnesyn og kommunikasjon

Jeg begynte med å spørre informantene hva de tenker om begrepene; mestring, barnesyn og kommunikasjon. Videre var jeg opptatt av hvordan disse begrepene brukes i barnehagens praksis og hvordan informantene mine ser på sin rolle i forhold til de aktuelle begrepene. Informantene er veldig enige på flere punkter.

Aller først snakket vi om *mestring*, hva som skal til for at barn mestrer og hva mestringfølelsen gjør. Alle informantene svarte at mestring er noe mennesket behersker og klarer og at mestring er positivt. Svarene fra informantene samsvarer godt med mine tanker om mestring.

Videre på spørsmålet om hva som skal til for at barn skal føle mestring, får jeg også mange like svar, men noen er lengre og mer utfyllende enn andre. I grov trekk svarer I 1 at vi voksne må legge til rette på en slik måte at barnet har mulighet til å mestre. Hun mener også at vi må være opptatt av å gi barnet gode tilbakemeldinger, både veiledende, oppmuntrende og ros. I 3 svarer omtrent det samme; ”Feedback rett og slett! Det å få tilbakemeldinger (og da helst positive) på at det man gjør er bra, at man klarer ting. Det er viktig med anerkjennelse for det man gjør”. Ut i fra Vygotsky sitt syn på utvikling og læring, er informantenes svar i samsvar med hans teori. Han sier at menneskene utvikler seg i samspill med omgivelsene, og da særlig sosial samhandling, og at mennesker som er mer kompetente kan hjelpe deg til videre utvikling og forståelse ved å støtte og oppmuntre. Hvis jeg tar frem Piaget, tenker også han at vi utvikler oss i samspill med omgivelsene. Men han mener at det skjer gjennom våre handlinger med ting, og ikke i sosial samhandling med andre. Da er ikke de støttende ordene og handlingene så viktige lenger.

I 2 og I 4 sier også at tilrettelegging og anerkjennelse er viktig, men de sier også at tid er en viktig faktor for at barn skal mestre. Det å ha god tid mener de er viktig for å kunne støtte og oppmuntre. Er det dårlig med tid, har ikke personalet mulighet til å la barna selv prøve for eksempel å kle på seg eller å smøre maten sin. De er også opptatt av viktigheten av å kjenne

hvert enkelt barn for å kunne tilrettelegge for mestring for hver enkelt. Gunnestad mener at didaktikken har hele barnehagedagen som arena. Derfor må førskolelæreren legge inn tid når dagen planlegges, slik at hvert barn har mulighet for å oppleve mestring. Rammeplanen (2011) gir også personalet retningslinjer for barns mestring i barnehagen. Der står det blant annet at opplevelser av egenverd og mestring skal prege barnehagen, og at barnehagens omsorgs- og læringsmiljø skal fremme blant annet barns mestring. Rammeplanen er et av de viktigste dokumentene barnehagen har å forholde seg til. Da er det viktig å finne ut hva vi kan gjøre for at barn skal mestre.

Svarene jeg fikk da jeg spurte hva informantene tror mestringsfølelsen gjør med barna, kan oppsummeres kort og greit; Trygghet, god/økt selvfølelse, stolthet, tro på seg selv og motivasjon til å lære nye ting. Dette er mye av innholdet i Maslows behovs pyramide. Etter at grunnleggende behov som mat, drikke, søvn, varme med mer er dekket, er det behovet for trygghet som må dekkes for at mennesket skal utvikle seg videre. I følge Maslow går trygghet under mangelmotivasjon. Tro på seg selv og stolthet er vekstmotivasjon, altså når barna opplever stolthet øker det ønsket om å kjenne stolthet igjen. Ut i fra mine erfaringer i praksis er trygghet viktig for å kunne få god selvfølelse og føle stolthet. Og når barna får bedre selvfølelse/tro på seg selv øker det motivasjonen for å prøve noe nytt og lære mer.

I intervjuguiden har jeg spørsmål om barnesyn, kommunikasjon og barns læring. På spørsmål om barnesyn, svarer alle informantene at de ser på barn som kompetente. I 3 og I 4 har litt lengre svar hvor de utdyper det kompetente barnet. I 4 sier blant annet;

Barn er mennesker på lik linje med voksne, tenker jeg. De har følelser, tanker og meninger. De trenger ros og grenser, og de trenger bekreftelse på at de blir sett og hørt. Barn er undrende, utforskende, nysgjerrige, uvitende om mye som er vondt men samtidig veldig kloke og ærlige.

4.2 Læring

Om læring er også informantene samstemte, og sier at barna lærer gjennom å gjøre og oppleve, og ved at de får støtte og anerkjennelse. Og de presiserer alle sammen at vi som førskolelærere har en viktig oppgave i å tilrettelegge oppgavene i forhold til barnets alder og nivå. De sier at vi må kjenne barna og gi dem tid og nye oppgaver og mål å strekke seg mot. Informantenes tanker om hvordan barn lærer samstemmer med Piaget, når de sier at barn lærer gjennom å gjøre. Samtidig legger informantene vekt på den mer kompetente som støtter og oppmuntrer og gir anerkjennelse, som samsvarer med Vygotsky.

Dette viser at mennesket er sammensatt, både det sosiale og det individuelle er viktig for å utvikle seg. Det er helheten som er viktig. Dette bringer meg over til dannelsbegrepet.

4.3 Danning

Da jeg gjennomførte det første intervjuet mitt, snakket informanten en del om oppdragelse, ”folkeskikk” og sosialisering. Der og da tenkte jeg ikke på det, men når jeg satt for å skrive ned intervjuet hjemme dukket dannelsbegrepet opp. Ut fra det valgte jeg å formulere spørsmål som også omfattet danning

Alle syntes danning var et vanskelig begrep å si noe om. Flere ting ble sagt, blant annet; ”God gammel folkeskikk”, ”det er noe mer enn oppdragelse”, ”det å skulle bli eller være et fungerende menneske på alle plan”, ”hvem du er og hva du blir” og som I 4 sa; ”Jeg tenker det har med absolutt alt vi driver med i barnehagen å gjøre. Det er oppdragelse, læring av regler, sosial kompetanse, empati, fag...” Alle 4 mente også at danning skjer like mye i uformelle som formelle læringssituasjonene. I 3 svarte dette på det spørsmålet; ”Det gjør jo det. Men det er det å klare å tenke det. Det er jo det vi driver med hele tiden. Alt du ser, hører, de du møter osv. det påvirker deg jo som menneske og hva du blir”. Både Sokrates og rammeplanen sier at danning er noe som skjer i vekselvirkning med omgivelsene og det er noe som skjer hele tiden og det omfatter hele mennesket. Så selv om informantene var usikre på hva de skulle svare på spørsmålet om danning, ser det ut som de er overens med det rammeplanen sier. Siden de tenker at danning er noe som skjer hele tiden, er det viktig å tenke på det også i de uformelle læringssituasjonene.

4.4 Uformelle læringssituasjoner

Uformelle læringssituasjoner er noe jeg ønsker å ha fokus på i min jobb i barnehagen. Det at de voksne i barnehagen er bevisst sin oppgave og rolle også i disse situasjonene. Her foregår

det masse læring som vi ikke må ”kaste bort”. Først ønsket jeg at informantene skulle si litt om hva de tenkte er uformelle læringssituasjoner. Her fikk jeg det samme svaret fra alle; ”Det er alle situasjoner som ikke er planlagte, og de gjentar seg som regel ofte”.

Så lurte jeg på om de hadde skrevet noe i årsplanen eller andre planer om uformelle læringssituasjoner. Jeg var i to barnehager, og her var det stor forskjell på de to barnehagene. Barnehagen til informant 1 og 2 hadde skrevet; ”...Rammeplanen gir retningslinjer for arbeidet i barnehagen. Og den tar for seg gjennomløpende innhold gjennom uformell læring som springer ut fra hverdagsaktivitetenes organisering; Opplevelser, glede, humor, varme og omsorg, sosialt samspill, verdier, holdninger, kreativitet og lek” (Barnehage yyy, 2011/2012). I årsplanen i barnehagen til informant 3 og 4 var uformelle læringssituasjoner (hverdagssituasjoner) et eget punkt/kapittel. I 4 fortalte også at de i periodeplanene sine skriver om hverdagssituasjoner. Her plukker de ut en situasjon hver måned som de har ekstra fokus på (da jeg var der å intervjuet, var måltidet hovedfokus). Det å ha fokus på uformelle læringssituasjoner både i årsplanen og periodeplaner var noe hele personalet ønsket. Dette er en måte å se at det de bruker tiden på i barnehagen faktisk er viktig. Dette ønsker de også at foreldrene skal se, og mener derfor at det er viktig å ha det som et hovedsatsnings område. Her er et lite utdrag fra årsplanen i denne barnehagen;

”I barnehagen er det mange aktiviteter som gjentar seg hver dag, flere ganger om dagen..., og de er vesentlige for barnas utbytte av barnehageoppholdet og en start på det å utvikle seg til ett selvstendig menneske... Hverdagsaktiviteter er gode og viktige læringsarenaer hvor vi voksne må ha et bevisst forhold til rammeplanens syv fagområder, sosial kompetanse, medvirkning, omsorg, oppdragelse og danning... Barna må da erfare tydelige og ansvarsfulle voksne som tar hensyn til det enkelte barn og hele gruppa”.

(Barnehage xxx, 2011/2012)

For meg som er veldig opptatt av uformelle læringssituasjoner, syns jeg det er kjempefint å se når en barnehage har dette som ett av sine satsningsområder. Det viser jo at det er flere som ser at dette er viktige situasjoner, og at det bør jobbes for at barna får mest mulig utbytte av disse. Rammeplanene for barnehagens innhold og oppgaver er også veldig klar på at de uformelle læringssituasjonene er like viktig som de formelle situasjonene, og at de har en pedagogisk hensikt. Dette med voksenrollen fikk de uttale seg mer om i neste spørsmål.

Hva tenker du at det er viktig at du som voksen har fokus på i uformelle læringssituasjoner? I 2, I 3 og I 4 sier alle at de hele tiden må være bevisste og være en god rollemodell. De legger vekt på å kjenne hvert enkelt barn for å vite hvor grensene deres går. Også det med å bruke god tid, la barna prøve selv uten at den voksne tar over, men heller støtter og oppmuntrer. I 1 er veldig opptatt av det faglige, hun sier hun er spesielt opptatt av å putte inn begrepslæring og spesielt matte. Hun tenker også at det er viktig å ha fokus på normer og regler i de uformelle læringssituasjonene. Det kan virke som I 1 tror at jeg tenker på mestring i forhold til fag, spesielt matte, når jeg stiller spørsmålene mine. Her burde jeg kanskje vært flinkere til å spørre tilleggsspørsmål, ser jeg i etterkant.

Videre spurte jeg; Føler du at du som førskolelærer og assistentene i barnehagen har det samme synet på hva som er viktig i de uformelle læringssituasjonene? I 2 mener at hun og assistentene har akkurat det samme synet, mens I 1 tror det er forskjeller. Men hun synes assistentene er flinke til å følge opp hvis de får beskjed om det. I 3 og I 4 tror at bevisstheten kommer med utdannelsen. Men I 3 sier at det selvfølgelig finnes assistenter som er "født" pedagoger, og førskolelærere som ikke burde vært det. Her er altså svarene ganske ulike fra den ene barnehagen til den andre. Det kan selvfølgelig komme av tilfeldigheter, men kanskje også synet på førskolelærerrollen, men det er et annet tema.

For å se om de har spesielle tanker for måltidet og påkledning spurte jeg om gjennomføringen av disse og hva informantene tenker er viktig her, med tanke på barns mestring.

4.4.1 Lunsjmåltidet i barnehagen – barn som kompetente?

I barnehagen til informant 1 og 2 er det nesten alltid de voksne som dekker bordet og gjør i stand til mat. Dette med unntak av en til to ganger i måneden da de eldste i barnehagen lager mat, dekker bordet og serverer. De har navnlapper på plassene slik at barna selv skal klare å kjenne igjen navnet sitt og finne ut hvor de skal sitte. Når de får satt seg, er det et barn som velger bordvers (de kan velge mellom to sanger) som de synger før de spiser. Under måltidet må barna lære seg å vent på tur og sende brød og pålegg. I 2 sier at det helst er de eldste barna (de som går siste året i barnehagen) som gjør mest, men skjenke melk og skjære ost for eksempel, er for vanskelig også for disse barna. Her tenker jeg at hun snakker litt mot seg selv, når hun under barnesyn ser på barn som kompetente. Ut fra mine erfaringer klarer ganske mange barn i barnehagen å skjære ost selv, også barn i tre års alderen. Det blir ikke nødvendigvis hele fine osteskiver, men de får ost på maten og er kjempe stolte over seg selv.

Ut fra det I 2 sier virker det som hun ikke lar barna slippe til, fordi hun på forhånd har bestemt seg for at barna ikke klarer denne oppgaven.

I barnehagen til informant 3 og 4 har de mer fokus på at barna skal hjelpe til enn i barnehagen til informant 1 og 2. I 3 sier at barna er ikke med hver gang, men vi prøver å la de som vil få lov. Er det mange som vil samtidig, velger vi ut et par stykker og så får det gå på omgang. De deler barna i mindre grupper, og I 3 sier; ”jeg tror det er bedre for barna å spise i mindre grupper. De får mer ro rundt maten, den voksne får mer tid til hvert enkelt barn og det er lettere å føre samtaler. Informant 3 og 4 sier begge at dette er en rolig tid på dagen hvor man har tid til barna og hvor det ofte er gode samtaler. I 3 og I 4 har også et annet syn enn I 2 når det gjelder hvem som klarer å skjenke melk og skjære ost. ”Hos oss får de som vil prøve å skjære ost og skjenke melk selv. Noen vil ikke prøve, i blant virker de redde for å ikke klare det. Kanskje de har opplevd å bli kjefta på for sånne ting...”. I de tilfellene hvor barna virker som de ikke tør å prøve, sier I 3 at hun synes det er ekstra viktig at vi her støtter og oppmuntrer sånn at de barna også kan oppleve mestring i slike situasjoner.

Alle informantene er opptatt av at barn og voksne skal kunne samtale med hverandre under maten. De har erfart at hvis de voksne begynner å snakke seg i mellom, blir det ofte uro og mas rundt bordet. Også det at barna skal lære å sende til hverandre, vente på tur og sitte rolig på plassen sin ser ut til å være viktig i barnehagene. Ut i fra det som står i rammeplanen om at barna lærer om seg selv, om andre, sosial samhandling og samfunnets normer og verdier i uformelle lærings situasjoner, virker det som om informantene har fokus på det under måltidet. I neste punkt vil jeg se om dette også stemmer når det gjelder påkledningssituasjon før utetid.

4.4.2 Påkledning før utetid i barnehagen – stressende tider

Påkledningssituasjoner kan ofte være stressende tider på dagen. For å få det til å gå opp med voksne ute, inne og i garderoben, er dette ofte en situasjon som personalet haster seg igjennom ut i fra mine erfaringer. Når jeg ser på det informantene mine har sagt, ser det ut som at ønsket er å bruke god tid, men at det ikke alltid lar seg gjøre pga sykt personale, møter og avvikling av pauser.

Informant 1 og 2 sier at de legger fram klær til barna og at de eldste i barnehagen skal prøve å kle på seg selv. Når det gjelder de som er mindre, får de også prøve litt, men her er vi mye raskere til å ta over. ”Det er jo kanskje dumt av oss... jeg tror egentlig vi gjør det for å være

Fagoppgave i pedagogikk

Høsten 2011

280408

DEFU-Mysen

snille, men det hadde nok kanskje vært bedre å gi barna mer tid slik at de kunne klare det selv”, sier I 1.

I den andre barnehagen legger de også frem klærne til barna. Men her virker det som de prøver å ta seg bedre tid. Selv ett og to åringene gjør en hel del selv. ”Her er det viktig at det er en voksen sammen med de barna som skal kle på seg, sånn at de får hjelp hvis det trengs. Det er også viktig å gi ros og støtte underveis” sier I 4. Hun sier også at det er fint med god tid i påkledningssituasjoner, for da blir man bedre kjent med barna og de med oss.

Alle informantene sier at det er mye begrepslæring når barna kler på seg. Her læres det foran, bak, under, over, inni, utenpå, og også farger og navn på klær og sko. Det virker som alle er bevisste på å navngi i situasjoner som denne.

Det virker som om det stemmer med det rammeplanen sier også her. Det hjelper å gå gjennom hvordan situasjonene egentlig foregår for å bli klar over hvor mye bra som faktisk blir gjort. I dette tilfellet fant også informantene mine ut hva de kanskje burde jobbe mer med.

5 Avslutning – Å ta over det barna gjør, eller anerkjenne og støtte?

Dette har vært en spennende oppgave å jobbe med, og jeg har funnet ut at det er lite skrevet om uformelle læringssituasjoner.

En av mine tanker etter å ha gjennomført fire intervjuer, er at barnehagene tar seg bedre tid i måltidssituasjonene enn i påkledningssituasjonene. Om dette er bevisst vet jeg ikke. Det virker som ønsket er å bruke god tid i begge situasjonene, men at det er vanskeligere når barna skal kle på seg.

Gjennom de fire informantene, har jeg sett at det å ha fokus på god tid er viktig i forhold til barns mestring i uformelle læringssituasjoner. Videre er også i stort sett alle informantene enige i at de voksne i barnehagen må la være å ta over det barna gjør, men heller anerkjenne og støtte. Dette gir barna tro på at de kan klare oppgavene selv, det gir dem også trygghet og god selvfølelse.

Barna er selvstendige og kompetente, på linje med oss voksne. De trenger positive tilbakemeldinger, støtte og omsorg. Som voksne i barnehagen må vi utfordre barna akkurat passe, slik at de mestrer oppgavene de får og kjenner hvor godt det er å klare oppgaver uten hjelp.

For å oppsummere det informantene ser som viktigst for å tilrettelegge for barns mestring i uformelle læringssituasjoner, blir det; tid, anerkjennelse, støtte og trygghet.

6 Kildeliste:

Dalland, O. (2007) *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Gyldendal Norsk Forlag AS, Oslo

Glaser, V & Bølstad, J. (2008) *Moderne oppvekst, nye tider – nye krav*. Universitetsforlaget AS, Oslo

Gulbrandsen, LM. (2006) *Oppvekst og psykologisk utvikling*. Universitetsforlaget AS, Oslo

Gunnestad, A. (2007) *Didaktikk for førskolelærere, en innføring*. Universitetsforlaget AS, Oslo

Hagerup, I. (1950) *Så rart*. H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard), Oslo

Haugen, S. Løkken, G & Røthle, M. (2005) *Småbarnspedagogikk Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. J. W. Cappelens forlag a.s, Oslo

Internett; Maslows behovspyramide
<http://www2.www.kristiansund.no/hovedvernombud/maslow.html> (2/11-2011)

Kunnskapsdepartementet. (2011) *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Kunnskapsdepartementet, Oslo

Lillemyr, O. F. (2001) *Lek på alvor*. Universitetsforlaget AS, Oslo

Nordli, W & Thormodsæter, BMS. (2010). *Tilstedeværende voksne – medvirkende barn*. Høyskoleforlaget AS – Norwegian Academic Press, Kristiansand

Fagoppgave i pedagogikk
Høsten 2011
280408
DEFU-Mysen
Årsplan i Barnehage xxx, 2011/2012

Årsplan i Barnehage yyy, 2011/2012

7 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1; Forespørsel om informanter

Student 280408
Adresse
xxxx postnummer

Sted 12/09-2011

xxx barnehage
adresse/
yyy barnehage
adresse

Forespørsel om intervju i forbindelse med bacheloroppgave.

Jeg er førskolelærerstudent og holder på med siste året. Denne høsten skal jeg skrive fagoppgave, tema for oppgaven er; uformelle læringssituasjoner i barnehagen. For meg er dette tema viktig og spennende. Jeg ønsker å finne ut om førskolelærere har en felles oppfatning/tanker om disse situasjonene/aktivitetene. Hvordan førskolelæreren formidler hva som er viktig i de uformelle læringssituasjonene til assistentene i barnehagen, eller hvordan man blir enige om hva som er viktig, er jeg også interessert i.

Det jeg ønsker, er å intervju/samtale med førskolelærerne/pedagogiske ledere i barnehagen. Jeg kommer til å gjøre lydopptak av samtalen, og regner med at det kommer til å ta 45min – 1 time per intervju/samtale.

Jeg som student er ansvarlig for undersøkelsen, og det er jeg som vil gjennomføre intervjuene/samtalene. Min veileder, Navn, xxx@hinesna.no v/Høgskolen i Nesna står fagansvarlig. Jeg vil bruke informasjonen dere gir anonymt, og kun i denne oppgaven. Opptakene vil bli slettet når oppgaven er ferdig levert og godkjent (trolig januar/februar 2012). Jeg vil gjerne la dere få lese gjennom intervjuet når det er skrevet ned. Håper på positiv tilbakemelding fra deg/dere ☺

Jeg kan kontaktes på tlf: xxxxxxxx eller på e-post: xxx@online.no

Høgskolen i Nesna

12 / 09 -2011

Student

Veileder

7.2 Vedlegg 2; Intervjuguide

1. Barnesyn?

2. Læring? – Hvordan tenker du at barn lærer?

3. Hva legger du i ordet mestring?
4. Hva må til for at barn skal føle mestring? Kan du komme med eksempler?
5. Hva gjør mestringsfølelsen med barna? Kom gjerne med eksempler?
6. Hvordan er det tilrettelagt for at barna skal mestre? Kom gjerne med eksempler?

7. Kommunikasjon, hva legger du i det begrepet?
8. Hvordan opplever du at kommuniserer du med barna?

9. Hva tenker/mener du er uformelle læringssituasjoner?
10. Har dere skrevet noe i årsplanen, ev andre planer, om uformelle læringssituasjoner?
11. Hva legger du vekt på i uformelle læringssituasjoner? Kan du komme med eksempler?
12. Hvordan jobber du med mestring i barnehagen? Spesielt i forhold til uformelle læringsstiasjoner? – Kan du gi eksempler - Måltid, påkledning?
13. Hvordan foregår lunsjmåltidet i barnehagen? Hva mener du er viktig i måltidssituasjonen?
14. Hvordan foregår en påkledningssituasjon i barnehagen særlig høst/vinter? Hva mener du det er viktig å legge vekt på her? Kan du gi eksempler?
15. Har du som førskolelærer og assistentene det samme synet på disse situasjonen, ut i fra dine observasjoner/erfaringer? Er de samme viktig for dere?
16. Har du og de andre førskolelærerne det samme synet på disse situasjonene, ut i fra dine observasjoner/erfaringer?

17. Hvordan formidler du til assistentene hva som er viktig i uformelle læringssituasjonene?
18. Hvordan ser du på det med pedagogikk i de uformelle læringssituasjonene? Kan du komme med eksempler?

Spm som har kommet ut i fra første intervju:

19. Hva tenker du om begrepet danning?
20. Tenker du at danning og uformelle læringssituasjoner henger sammen? Hvis ja, hvordan/på hvilken måte? Eksempler?

7.3 Vedlegg 3; Utdrag intervjuer

Hva legger du i begrepet mestring?

I 3; Det å klare noe, jeg klarer noe, dette fiksa jeg... Men dette er jo også veldig avhengig av hvordan voksne man møter rundt seg. Om man opplever at det er mestring... For barn kan gjøre mye, uten at man bygger opp et positivt selvbilde eller...

I 2; Det er noe man behersker og greier å utføre av praktiske handlinger.

I 1; Her tenker jeg at et menneske kan klare noe ved egen hjelp. For meg er det et positivt ord. I bhg sammenheng tenker jeg at et barn klarer noe, enten fysisk eller sosialt. Fysisk, så klarer barnet å gå, klatre, klippe og liknende. Sosialt, så klarer barnet for eksempel å snakke, kommunisere på forskjellige måter, vente på tur, leike sammen med andre og følge de spillereglene som det innebærer og lignende.

I 4; At man føler at man klarer, at man får til og at det man gjør er riktig.

Hva tenker du skal til for at barn skal oppleve/føle mestring?

I 2; At de får oppgaver som er tilpasset deres modenhet og ferdighet... Vi begynner litt, og så øker vi etter hvert som vi ser at barnet mestrer. Men så er det jo mange barn som mestrer mer enn andre. Da er det om å gjøre å kjenne ungene. Det er jo ikke alltid alder som har noe å si for hva de mestrer. Noen barn må vi jobbe mer med, som later som de ikke mestrer, for de synes det er mest behagelig at vi gjør alt for dem. De er kanskje vant til det hjemme ifra. Vi gir mye ros og tar oss god tid. Tid er veldig viktig for da kan det hende at det er et barn som får til mer enn det man tror da. Men da er det noen som bruker litt lang tid på å komme ut for eksempel... var dette svar på spørsmålet ditt?

I 3; Feedback rett og slett. Få tilbakemeldinger (og da helst positive) på at det man gjør er bra, at man har klart det. Anerkjennelse for det man gjør. Anerkjennelse behøver ikke alltid være ord, det kan være kroppsspråk som for eksempel "tommelen opp", et nikk, "yess" eller vise at man ser dem. Da øker man jo igjen kanskje lysten til å prøve andre ting eller prøve mer. Pushe grensene sine selv.

I 4; De må få tid og mulighet til å mestre. Sånn i bhg sammenheng må vi voksne være flinke til å legge til rette men ikke overta. Være der å hjelpe til, men la dem gjøre det sjøl, mest mulig, så langt det går. Vi trenger å repetere og øve på de samme tingene om og om igjen til

Fagoppgave i pedagogikk

Høsten 2011

280408

DEFU-Mysen

de klarer det. Men vi må også huske på å ikke gi for store utfordringer, da oppleves det ikke mestring.

7.4 Vedlegg 4; Skriv fra skolen

UNDERSØKELSE TILKNYTTET HØGSKOLEN I NESNA.

Høsten 2011 gjennomfører sisteårsstudentene på førskolelærerutdanningen ved Høgskolen i Nesna (Hine) en undersøkelse i praksisfeltet. Oppgaven er et selvstendig arbeid basert på en undersøkelse av temaet *Den profesjonelle førskolelæreren*. Undersøkelsen skal ta i bruk vitenskapelige metoder, og skal gi studentene trening i å analysere en problemstilling knyttet opp til arbeid som førskolelærer. Dette arbeidet skal munne ut i en skriftlig rapport som skal tilfredsstillende vitenskapelige kriterier. Rapporten skal ta i bruk teorier fra fag i studiet. Valg av teori og metode skal begrunnes med utgangspunkt i problemstillingen, for å kunne belyse denne.

Studentene tildeles en veileder ved Hine. Student og veileder har ansvar for at undersøkelsen er i tråd med personvernet. Student og veileder har også ansvar for at informasjon og data som blir innhentet i saker som berører personvern blir slettet, og at anonymitet og taushetsplikt ivaretas i arbeidet med rapporten.

Høgskolen i Nesna, august 2011.

Signe Agnete Hansen

Utdanningsleder førskolelærerutdanningen

Høgskolen i Nesna